

Atomvapnen och försvaret

"Är det försvarligt att vi håller oss med ett dyrt försvar utan att med all kraft söka förskaffa oss det vapen, utan vilket en stor del av försvarskostnaderna eventuellt kan anses förspilda?" Av de frågor Ny Militär Tidskrift ställer i sitt nyss utkomna nummer är denna utan tvivel den väsentliga. Frågan på vad sätt vi skall erhålla tillgång till atomvapen — om de anses nödvändiga — är sekundär, hur utomordentligt viktigt och komplicerad den än är.

Den citerade frågan besvaras med ett klart "nej" i artikeln av överstelöjtnant Mangård. Hans slutsats är, synes det, obestridligt riktig, även om de förberedande resonemangen i vissa detaljer kan diskuteras.

Hr Mangård hävdar, under åberopande av president Eisenhower och fältmarskalk Montgomery, att ett storkrig med säkerhet kommer att medföra användning av atomvapen. Han utgår vidare från att atomvapen med allt större sannolikhet kommer att brukas även i begränsade krig (krig jämförliga med Koreakriget). Denna senare fråga anses emellertid vara av mindre vikt, eftersom man i likhet med den svenska militärledningen kan förutsätta att den stora krigsrisken för Sverige ligger i indragandet i ett storkrig, inte i ett isolerat krig. "Vi gör då otvivelaktigt klokt i att förbereda oss för den större sannolikheten av att vi kommer att kämpa under ett världskrigs betingelser."

Man kan i huvudsak instämma i denna uppfattning och ändå finna att den inte med tillbörlig styrka fastslår det ofrånkomliga behovet av atomvapen för Sveriges del. Utan tvivel är det antagligt att ett storkrig kommer att utkämpas med atomvapen; för denna åsikt kan även långt senare uttalanden av general Gruenther åberopas. Men i amerikansk debatt har anförts att i en nära framtid atomvapnens ohyggliga förstörelseförmåga kan leda till

att båda parterna söker att så länge som möjligt undvika bruket av atomvapen; det kan tänkas att man, trots militära nederlag, av fruktan för repressalier i själva verket inte vågar ta steget och att de värsta vapnen alltså inte blir använda. Detta är, det bör observeras, en hypotes som inte har sannolikheten för sig; den bör likafullt redovisas och beaktas. Vad mindre krig beträffar har hr Mangård säkerligen också rätt, men möjligheten av ett sådant krig utan atombomber är likväl större än i fråga om ett storkrig. Detta antydes också i uppsatsen, som i tanken att Sveriges risk väsentligen uppstår vid ett storkrig finner den avgörande utgångspunkten för det följande.

Hela detta allmänna och något abstrakta resonemang synes emellertid inte vara det mest centrala. Vad som framför allt måste betonas är det uppenbara att atombomber måste te sig som ett självfallet vapen för en stat med atombomber som angriper en annan stat utan atombomber och utan möjlighet att inom kort tid utifrån erhålla dylika bomber. Detta är det riktiga då det gäller det konkreta fallet, Sverige och Ryssland. Risken är här lika stor om det är fråga om ett allmänt krig eller ett isolerat krig, ett separat anfall från rysk sida. Blir Sverige angripet i samband med ett storkrig, kan vår brist på atomvapen leda till att vi blir betvingade utan att eller innan vi erhåller hjälp utifrån, även om västmakterna generellt är inställda på att lämna sådan hjälp; skulle — mot förmodan — båda parterna vilja undvika att mera generellt begagna atombomber i storkriget, blir denna risk i själva verket än större. Vid ett isolerat angrepp på Sverige är situationen i huvudsak densamma, men till faran kommer i detta fall tvekan från västmakternas sida att utan de mest tvingande skäl invecklas i ett storkrig. Om Sverige på några dagar slås ned genom atombombshot eller atombombning i förening med hot om ytterligare bombning, kan vi sannoligen inte vara övertygade om att USA och England börjar krig för att i en framtid befria oss. Därför blir också risken av ett isolerat anfall på Sverige större genom vår brist på atomvapen.

Det är alltså inte så att vår obefintliga beredskap när det gäller de starkaste vapnen är farlig bara därför att dessa va-

pen med överväldigande sannolikhet kommer till användning vid storkrig och med något mindre sannolikhet vid begränsade krig. Faran ligger helt enkelt däri att ett land utan dessa vapen på ett särskilt sätt inbjuder till angrepp, vare sig vapnen i övrigt blir brukade eller inte. Vi löper, kort sagt, samma fara som alla isolerade länder med ett svagt försvar — vårt försvar är svagt, det är sanningen — omgivna av länder med starkt försvar, under ett skede av stark internationell spänning.

Atomvapnens oerhörda betydelse har under de senaste åren blivit så allmänt erkänd även hos oss — de sista karolinska krigsoverstarna har äntligen tystnat — att överstelöjtnant Mangård inte behöver närmare utveckla den saken. Han gör emellertid några anmärkningar, vilkas vikt

bör understrykas. Vad vi främst behöver är taktiska atombomber, bomber med begränsade verkningar, avsedda för begränsade mål. Det är givet ett syftet vid en användning av dylika bomber alltid skulle vara defensivt i den meningen att det skulle gälla brytandet eller försvagandet av ett fiendligt angrepp; av särskild vikt är bekämpandet av fiendens anfallsmedel.

Den slutsats i vilken den diskuterade artikeln utmynnar är oemotsäglig och av yttersta betydelse: "Sammanfattningsvis skulle ett svenskt innehav av atomvapen avsevärt minska risken för invasion, stärka vårt luftförsvar och därigenom vår moraliska motståndskraft, med minskade risker för vårt land att dragas in i ett krig som slutresultat."

Det återstår att ta upp frågan vad som bör göras.